

บทที่ 4

การเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน

ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ในบทนี้จะศึกษาถึงปัญหาที่เกี่ยวกับกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน โดยจะเป็นการศึกษาถึงแนวทางในการนำหลักการดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ข้อดีของกระบวนการ ทำให้คดีความเสร็จสิ้นไปจากศาลได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถรับรู้ข้อเท็จจริง และสามารถประเมินคดีของตนได้ว่า สมควรที่จะมีการประนีประนอมยอมความหรือดำเนินคดีต่อไปหรือไม่ รวมทั้งข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่ข้อเสนอนี้ต่อไป โดยจะวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ข้อขัดข้องของระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยาน ความไม่ชัดเจนในการกำหนดแนวทางในการดำเนินคดี อุปสรรคในการลดประเด็นข้อพิพาทในการดำเนินคดี ข้อจำกัดในการค้นหาข้อเท็จจริงโดยผู้พิพากษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ข้อขัดข้องของระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยาน

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ในการเปิดเผยข้อเท็จจริงต่อศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีที่มีอยู่ในความครอบครอง ทำให้คู่ความสามารถเข้าถึงพยานหลักฐานต่างๆ ที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการเปิดเผยพยานเอกสารนี้ เป็นวิธีการเปิดเผยพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในการพิสูจน์ความผิด ดังนั้นคู่ความแต่ละฝ่ายจึงควรต้องเปิดโอกาสให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ได้เข้าถึงคัดค้าน หรือต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ในกระบวนการนี้จึงมีความใกล้เคียงกับขั้นตอนการยื่นบัญชีระบุพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ที่กำหนดให้คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานหรือสนับสนุนข้ออ้าง หรือข้อเถียงของตนในคำฟ้อง หรือ

คำให้การจะต้องยื่นบัญชีระบุพยาน ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน และในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่...) พ.ศ.....เรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ก็ได้กำหนดระยะเวลาให้ยื่นบัญชีระบุพยานไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนวันนัดพร้อมและชี้สองสถาน

ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ว่าจะระยะเวลายื่นบัญชีระบุพยานในคดีแพ่งทั่วไป จะมีการกำหนดระยะเวลาที่แตกต่างจากในคดีแบบกลุ่มแล้วก็ตาม แต่ระยะเวลาเพียง 15 วันในการรวบรวมพยานหลักฐานก็ยังไม่เพียงพอแก่การรวบรวมข้อเท็จจริงในคดีแบบกลุ่มที่มีพยานหลักฐานเป็นจำนวนมาก และมีผู้เสียหายหลายคน อีกทั้งพยานหลักฐานต่างๆก็เป็นความรู้ทางเทคนิคเฉพาะ จึงต้องอาศัยระยะเวลาในการรวบรวมข้อเท็จจริงเข้าสู่สำนวน และทนายความเองก็ต้องใช้ความระมัดระวังในการคัดเลือกพยานหลักฐานต่างๆ เพราะเนื่องจากในชั้นศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ต้องถือตามประเด็นแห่งคดีที่ได้กำหนดไว้ในศาลชั้นต้นเป็นสำคัญ การรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องใช้ความระมัดระวัง และรัดกุม เพื่อที่ในวันกำหนดนัดพร้อม หรือวันชี้สองสถาน ศาลจะได้ทำการสอบถามให้คู่ความยอมรับข้อเท็จจริงกัน เพื่อให้คงเหลือแต่ประเด็นข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ ที่จะนำสืบในชั้นศาลเท่านั้น ซึ่งแม้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่...) พ.ศ.....เรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ดังกล่าวนี้อย่างไม่ได้มีการนำมาประกาศใช้ก็ตาม แต่ผู้เขียนเห็นว่า หากมีการนำมาใช้ก็จะมีปัญหา เนื่องจากระยะเวลาที่ศาลได้กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานเพียง 15 วัน ยังไม่เพียงพอแก่การที่คู่ความที่เกี่ยวข้องจะสามารถจัดเตรียมและรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานต่างๆได้ทันภายในกำหนด หรือแม้แต่ศาลเองก็ยังคงใช้เวลาในการศึกษาสำนวนมาก่อนเบื้องต้น

ปัญหาในเรื่องนี้เคยเกิดขึ้นแล้ว เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้คู่ความทุกฝ่ายต้องยื่นคำแถลงเสนอประเด็นข้อพิพาทต่อศาลในกรณีที่มีการชี้สองสถาน โดยให้ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันชี้สองสถานหรือวันสืบพยาน ไม่น้อยกว่า 15 วัน บทบัญญัติที่เคยแก้ไขนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นคู่ความ หรือทนายความเตรียมตัวไม่พร้อมทั้งกับกฎหมายฉบับนี้ และมีข้อขัดข้องในการดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ต้องยื่นต้นฉบับเอกสารพร้อมด้วยสำเนาและพยานวัตถุทั้งหมดต่อศาล ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระแก่ทนายความ และไม่

อาจปฏิบัติได้ สำหรับคดีที่มีเอกสารจำนวนมาก ต่อมาจึงได้มีการเสนอแก้ไขกฎหมายดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง โดยตัดข้อความดังกล่าวทิ้งไป และจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติที่ถูกยกเลิกไปนี้มีข้อความทำนองเดียวกันกับ ในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่...) พ.ศ..... เรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ที่ได้กำหนดระยะเวลาให้ยื่นบัญชีระบุพยานไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนวันนัดพร้อมและชี้สองสถาน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากร่างดังกล่าวประกาศใช้ ก็ต้องมีปัญหาในการทำนองเดียวกันกับที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว เนื่องจากระยะเวลาที่กำหนดไว้ยังมีความไม่เหมาะสม คู่ความหรือทนายความต้องมีความพร้อมในการเตรียมคดีมากขึ้น จึงเกิดการต่อต้าน ทั้งที่แท้จริงแล้วการเตรียมพยานหลักฐานไว้ล่วงหน้าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การรับข้อพิพาท เนื่องจากพยานหลักฐานที่ได้มีการนำมาแสดงในวันนัดพร้อม เพื่อกำหนดประเด็นข้อพิพาทนั้น จะทำให้คู่ความจำนนต่อพยานหลักฐาน ศาลสามารถตัดประเด็นที่คู่ความรับกันได้ทันที ในศาลฎีกาเมื่อได้เห็นความสำคัญของระยะเวลาในการเตรียมคดีในชั้นก่อนสืบพยานของกระบวนการในชั้นนี้ จึงได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในข้อกำหนดคดีฎีกาเมื่อ พ.ศ. 2544 ข้อ 15 วรรคหนึ่ง โดยกำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยาน ก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่า 30 วัน กรณีดังกล่าวจึงทำให้คดีฎีกาเมื่อได้พยานหลักฐานมาพร้อมก่อนที่จะมีการสืบพยาน การสืบพยานจึงสามารถทำได้ต่อเนื่องและรวดเร็วขึ้น อีกทั้งสร้างความชัดเจน ในการกำหนดทิศทางในคดีได้เป็นอย่างมาก

ในปัญหานี้เมื่อครั้งที่มีการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ หัวข้อ “โครงการพัฒนาระบบการเปิดเผยพยานหลักฐานในคดีแพ่งมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่อง และครบองค์คณะ” เมื่อพฤหัสบดีที่ 11 มีนาคม 2553 ณ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นไว้ ซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายโดยตรง คือ นายสอนชัย สิริวิทยกุล รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เห็นด้วย กับการเปิดเผยพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย “ปัจจุบันในการยื่นบัญชีระบุพยานไว้ก่อนวันนัดพร้อม หรือวันสืบพยานเหมือนจะเป็นบัญชีพยานหลอก บัญชีฉบับจริงจะยื่นในวันสืบพยาน โดยใช้วิธีการสืบพยานเพิ่มเติม ซึ่งหากมองภาพรวมกระบวนการช่วงเริ่มต้นอาจจะซ้ำและเสียค่าใช้จ่าย แต่ถ้าโดยผลช่วงแรกทำมาดีก็จะทำให้กระบวนการพิจารณาเร็วขึ้น กระชับขึ้น” นอกจากนี้ นางกรกัญญา สุวรรณพานิช ผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เห็นว่า “การรวบรวมพยานหลักฐานให้พร้อมในวันชี้สองสถานนั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก

แต่ควรทำการชี้แจงสถานกันอย่างจริงจัง” จึงเห็นได้ว่าความคิดเห็นของบุคคลทั้งสองเป็นแนวทางเดียวกับที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้น กล่าวคือ หากมีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบอบยานไว้อย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้ทนายความมีความพร้อมในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ และเมื่อถึงวันนัดพร้อม ศาลก็สามารถกำหนดประเด็นข้อพิพาท และหน้าที่นำสืบให้เสร็จไปได้ในคราวเดียว ดังนั้น การกำหนดระยะเวลาที่เร่งรัดเช่นนี้ จะส่งผลกระทบต่อคดีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหากได้มีนำมาใช้กับคดีแบบกลุ่มด้วยแล้ว ก็ย่อมจะทำให้ปัญหาในลักษณะดังกล่าววนกลับมาสร้างปัญหาอีกเช่นเดิม อีกทั้งหากมีการนำมาใช้ในคดีแบบกลุ่ม ก็จะทำให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ผู้ร่างกฎหมายจึงควรที่จะต้องพิจารณา และตระหนักถึงผลกระทบอย่างถี่ถ้วน

ในประเทศอังกฤษ ได้มีการบัญญัติวิธีการเปิดเผยพยานหลักฐานไว้ใน Rule of the Supreme Court Order 24 Rule 1 ซึ่งการเปิดเผยพยานหลักฐานนั้นคู่ความจะเริ่มดำเนินการแลกเปลี่ยนรายชื่อพยานเอกสารที่ต้องการเปิดเผยข้อมูลซึ่งต้องกระทำภายใน 14 วันหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาขึ้นคำให้การ เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายได้ทำการเปิดเผยรายการเอกสารต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานแล้ว หากคู่ความฝ่ายใดต้องการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร คู่ความฝ่ายนั้นต้องทำเป็นหนังสือแจ้ง (Notice to inspect) ไปยังคู่ความอีกฝ่ายเพื่อทำการขอตรวจเอกสาร โดยจะตรวจให้แล้วเสร็จภายใน 7 วัน พร้อมทั้งกำหนดสถานที่ที่จะขอตรวจสอบ นอกจากนี้ยังมีสิทธิที่จะทำการคัดลอกเอกสารต่าง ๆ เหล่านั้นได้ด้วย ซึ่งรวมระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการแลกเปลี่ยนเพื่อเปิดเผยรายการเอกสารก็จะใช้ระยะเวลาประมาณ 21 วันในการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงแห่งเอกสารทั้งหมด จะเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษ ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยพยานหลักฐาน โดยพิจารณาได้จากระยะเวลาที่กำหนดให้มีการเปิดเผยพยานหลักฐานเพื่อให้คู่ความได้มีโอกาสตรวจสอบพยานเอกสาร ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากตามหลักการเปิดเผยพยานหลักฐานนั้น มีวัตถุประสงค์ต้องการให้คู่ความต่อสู้คดีกันโดยให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย ขจัดอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินคดี คือการดำเนินคดีในลักษณะจำใจอีกฝ่ายแบบคาดไม่ถึง จึงต้องเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายได้ต่อสู้คดีกันอย่างเต็มที่

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรมีการขยายระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบอบยานในร่างจากเดิมที่ได้ บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

แพ่ง (ฉบับที่...) พ.ศ....ในเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ว่าให้ยื่นบัญชีระบупยานและสำเนาพยานเอกสารต่อศาลก่อนวันนัดพร้อมและวันชี้สองสถาน ไม่น้อยกว่า 15 วัน เป็นให้คู่ความยื่นบัญชีระบупยานและสำเนาเอกสารต่อศาลก่อนวันนัดพร้อมและวันชี้สองสถาน ไม่น้อยกว่า 30 วัน แต่เนื่องจากร่างการดำเนินคดีแบบกลุ่มดังกล่าวยังไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจึงเห็นสมควรให้มีการนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยให้เพิ่มหมวดการดำเนินคดีแบบกลุ่มในส่วนที่ 3 ว่าด้วยเรื่องการพิจารณาคดีแบบกลุ่ม

4.2 ความไม่ชัดเจนในการกำหนดแนวทางในการดำเนินคดี

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดแนวทางในการดำเนินคดี หรือการประชุมก่อนการพิจารณาคดี เป็นกระบวนการที่ศาลจะเข้ามาควบคุมคดีให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างเป็นระบบ โดยศาลจะเข้ามาควบคุมคดีหลังจากที่มีการยื่นฟ้อง กำหนดกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญที่ต้องกระทำก่อนฟ้อง ซึ่งในคดีแพ่งทั่วไปจะทำการกำหนดแนวทางในวันชี้สองสถาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183 ได้บัญญัติกระบวนการที่ศาลจะต้องดำเนินการ คือ พิจารณาคัดประเด็นข้อพิพาทที่ไม่สำคัญในคดี และสอบถามคู่ความให้ยอมรับข้อเท็จจริงที่สามารถยอมรับได้ในบางประเด็น นอกจากนั้นแล้วศาลจะกำหนดจำนวนพยานที่จะนำสืบทั้งหมด โดยไม่ให้นำสืบพยานหลักฐานที่ไม่จำเป็น และจะกำหนดวันนัดสืบพยานโจทก์และจำเลยตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการพิจารณา ปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่ได้มีการกำหนดกรอบขั้นตอนของการปฏิบัติการประชุมก่อนการพิจารณาคดีไว้อย่างชัดเจน แต่มีการกำหนดไว้ในระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ.2545 ข้อ 7 ซึ่งมีข้อความว่า “ให้ศาลกำหนดให้มีการประชุมคดีโดยอาจกำหนดนัดพร้อมคู่ความทุกฝ่าย หรือนัดชี้สองสถาน เพื่อกำหนดประเด็นในคดี และเพื่อที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับพยานหลักฐานทั้งหมด...” อันเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจได้ตามความเหมาะสม ซึ่งแม้จะทำให้มีความยืดหยุ่นก็ตาม แต่ก็ทำให้การกำหนดแนวทางในการดำเนินคดีของผู้พิพากษาแต่ละคนแตกต่างกันไป ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่มีจำนวนมากครบถ้วนได้ในคราวเดียว อีกทั้งยังไม่สามารถกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนว่าคดีจะสิ้นสุดลงเมื่อใด ทำให้เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากโดยไม่สามารถควบคุมได้

นอกจากนั้นแล้ว ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เห็นว่าการกำหนดแนวทางก่อนการพิจารณาคดี เป็นวิธีการบริหารจัดการคดีอย่างหนึ่งที่สำคัญมาก จึงได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยนำมากำหนดไว้ใน ข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ข้อ 27 ว่าก่อนมีการสืบพยานศาลอาจมีคำสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายมาศาล เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินคดีที่สำคัญ ได้แก่

1. ทำการไกล่เกลี่ย เพื่อให้คู่ความสามารถตกลงกันได้ หรือ เพื่อให้มีการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ซึ่งจะต้องเป็นความประสงค์ของคู่ความด้วย
2. กำหนดระยะเวลาทั้งหมดในการดำเนินคดี คือ การกำหนดว่าคู่ความจะต้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาอย่างไร ตามที่เห็นสมควร กำหนดให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ที่ศาลจะได้ถูกกำหนดให้ปฏิบัติ
3. กำหนดวันเวลา วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินคดีที่จำเป็น เช่น กำหนดจำนวนและรายละเอียดเกี่ยวกับพยาน ที่คู่ความประสงค์จะนำมาเบิกความ บันทึกถ้อยคำแทนการสืบพยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานเอกสาร และพยานหลักฐานที่ต้องการให้ศาลเรียกจากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่น เป็นต้น
4. กำหนดรายละเอียด และระยะเวลาเกี่ยวกับการทดลองทางเทคนิค หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี
5. กำหนดตัวผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ ที่จะมาให้ความเห็นในการประกอบการพิจารณาพิพากษาต่อศาลตามที่ศาลขอให้บุคคลดังกล่าว มาให้ความเห็นด้านใดด้านหนึ่ง การกำหนดแนวทางการดำเนินคดีจะต้องกระทำก่อนการสืบพยาน แต่น่าจะทำพร้อมๆ กับการชี้สองสถาน ในทางปฏิบัติ น่าจะนัดชี้สองสถานและนัดพร้อม เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินคดีไปในวันเดียวกัน

ในการกำหนดแนวทางการดำเนินคดีนี้ ในร่างกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่มก็ได้มีการนำมาบัญญัติไว้เช่นกัน ซึ่งเป็นการนำแนวคิดมาจากศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และเมื่อครั้งที่ได้มีการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ หัวข้อ “โครงการพัฒนาระบบการเปิดเผยพยานหลักฐานในคดีแพ่งมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องและครบองค์คณะ” เมื่อพฤหัสบดีที่ 11 มีนาคม 2553 ณ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่าง

ประเทศ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นไว้ ซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายโดยตรง คือ นางกรกันยา สุวรรณพานิช ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เห็นว่า “การเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน ช่วงเวลาที่น่าจะเหมาะสม ควรจะเป็นช่วงระหว่างวันซึ่งสองสถานแต่ก่อนวันสืบพยาน คือ ในระหว่างกลางก่อนวันสืบพยาน เพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายทราบข้อเท็จจริง ทราบหลักฐานของแต่ละฝ่ายก่อน และได้เตรียมการในชั้นสืบพยานได้ถูกต้อง” นอกจากนี้ นายสอนชัย สิริวิทยกุล รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง เห็นว่า “ในการเปิดเผยพยานหลักฐานนั้น ประสิทธิภาพของคดี และประสิทธิภาพของการพิจารณาคดีจะเพิ่มขึ้น ข้อยกเว้นต้องมีให้น้อยที่สุด บทลงโทษ (sanction) ต้องมีให้ชัดเจน และให้ใช้ได้ผล” ปัจจุบันในศาลล้มละลายกลาง ก็ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเบื้องต้นให้ผู้พิพากษาปฏิบัติในวันนัดพร้อมไว้เช่นกัน ในข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549 ข้อ 14 ซึ่งมีข้อความในทำนองเดียวกันนี้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวทางในการดำเนินคดี เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินการเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในคดี จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางเบื้องต้นเพื่อกระตุ้นให้มีการบริหารจัดการในการดำเนินคดีที่ดี มีประสิทธิภาพ ขจัดกระบวนการที่ไม่จำเป็น สร้างระบบการดำเนินคดีและควบคุมเพื่อไม่ให้คดีถูกประวิง หรือหน่วงเหนี่ยวเพราะขาดการบริหารจัดการ จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในวันประชุมคดี โดยให้ผู้พิพากษาปฏิบัติตามบทบัญญัติที่ 16 The Federal Rule of Civil Procedure ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงเรื่อง การประชุมก่อนการพิจารณา การกำหนดเวลา และการบริหารจัดการ (Pre-trial Conferences, Scheduling and Management) โดยบัญญัติให้ทนายความของคู่ความ หรือคู่ความมาประชุมพร้อมกันที่ศาลก่อนเริ่มการพิจารณา เพื่อปรึกษาหารือกับทนายความของคู่ความ ที่เกี่ยวกับกรอบระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่างๆ ก่อนการพิจารณาคดี ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้ศาลได้ทำการออกคำสั่ง (Scheduling Order) กำหนดวันที่ให้แน่นอน ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวให้เสร็จสมบูรณ์ โดยจะครอบคลุมเรื่องต่างๆ คือ เขตอำนาจ การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง ประเด็นข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่สำคัญของคดี ค่าทนายความ การตกลงระงับข้อพิพาท ระยะเวลาและข้อจำกัด ในการค้นหาพยานหลักฐานทุกอย่าง รวมทั้งบันทึกพยานที่เป็นลายลักษณ์อักษร การบันทึกคำพยานล่วงหน้าและ

คำร้องให้ส่งพยานเอกสาร การไต่สวนคำร้องต่างๆซึ่งอาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน เช่น เรื่องของความน่าเชื่อถือของพยาน ในเรื่องความเสียหาย ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป ขั้นตอนที่ควรจะต้องมีการดำเนินการสอบถามในวันที่มีการประชุมก่อน การพิจารณา ในเรื่องต่างๆดังนี้

1. คู่ความต้องเตรียมแผนในการเปิดเผยข้อมูล (Discovery plan) โดยแผนดังกล่าวจะมีเนื้อหาที่จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูล ระยะเวลาและรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลทั้งการเปิดเผยแบบ บังคับ และการเปิดเผยโดยสมัครใจในขั้นตอนนี้
2. ตรวจสอบความพร้อมของคู่ความ พยานหลักฐาน และสำนวนคดีก่อนวันนัดสืบ พยาน
3. พิจารณา และสอบถามถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาในการค้นหาข้อเท็จจริงของ คู่ความว่ามีความเหมาะสมเรื่องค่าใช้จ่ายหรือไม่ และเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
4. กำหนดแนวทางต่างๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าคดีจะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และมี ประสิทธิภาพ

ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ก็ได้มีการนำกระบวนการ ประชุมก่อนการพิจารณานี้ไปใช้กับคดีแบบกลุ่ม ด้วยเช่นกัน ซึ่งก็เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี แบบกลุ่มเป็นอย่างมากทำให้การพิจารณาคดีเสร็จไปจากศาลโดยเร็ว ในการประชุมก่อนการ พิจารณาในคดีแบบกลุ่มของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องการเปิดเผย พยานแยกไว้เป็นการเฉพาะ จึงให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานในการดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงใช้ วิธีการเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยจะเห็นได้ว่าขั้นตอนที่ควร จะต้องดำเนินการสอบถามในวันประชุมก่อนการพิจารณาของประเทศสหรัฐอเมริกา ตามที่กล่าวมา ข้างต้น ประการแรก ได้เน้นย้ำให้คู่ความกำหนดขั้นตอนในการเปิดเผยข้อมูลให้มีความชัดเจน โดย กำหนดให้ในวันประชุมคู่ความต้องมีการเตรียมแผนในการเปิดเผยข้อมูลที่มีเนื้อหารายละเอียดใน เรื่องของระยะเวลา และรูปแบบที่แน่นอน ซึ่งการกำหนดแผนดังกล่าว นั้น กล่าวคือ การให้ ทนายความทำแผนการดำเนินคดีของตน โดยมีรายละเอียดในการทำหน้าที่ทนายความ เพื่อใช้ในการ ตรวจสอบคุณสมบัติของทนายความในการปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มซึ่ง

มิได้เป็นคู่ความในคดี ให้ได้รับความเป็นธรรม เช่น เรื่องของการติดต่อโจทก์ หรือสมาชิกกลุ่ม พยานหลักฐานที่ได้มีการรวบรวมไว้ บัญชีงบประมาณ และที่สำคัญ คือวิธีการในการบอกกล่าวแก่ สมาชิกกลุ่ม และแผนการในการจัดแบ่งจำนวนค่าเสียหาย ซึ่งหลังจากที่ศาลได้มีการอนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว ศาลจะได้ใช้แผนดังกล่าวของทนายความ ประกอบในการใช้ดุลพินิจ พิจารณาแต่งตั้งทนายความผู้หนึ่งว่ามีคุณสมบัติเพียงพอในการรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่ม ได้หรือไม่ และเพื่อเป็นการสอดคล้องดูแลการทำงานความถี่หนาในการทำหน้าที่ทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีให้เป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มทุกคนด้วย แต่ในการควบคุม กระบวนการดังกล่าวนั้นไม่ควรสร้างภาระให้แก่ทนายความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเกินจำเป็น ประการที่สอง ตรวจสอบความพร้อมของกลุ่มความ พยานหลักฐานและสำนวนคดีก่อนวันนัด สืบพยาน เช่นในวันประชุมคดี การค้นหาพยานเอกสารใดๆของกลุ่มความอาจเกิดความล่าช้า เนื่องจาก เป็นเอกสารที่ต้องออกโดยหน่วยงานราชการซึ่งต้องใช้ระยะเวลา กลุ่มความจึงมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาแสดงได้ภายในวันที่ศาลกำหนด ดังนี้ หากศาลได้มีการ ตรวจสอบพยานหลักฐานและทราบถึงความไม่พร้อมดังกล่าวแล้ว ศาลก็จะให้มีคำสั่งไปเสียทีเดียว และกำหนดวันที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการร่วมกันหาทางออกในการแก้ปัญหา ประการที่สาม พิจารณาและสอบถามถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาในการค้นหาข้อเท็จจริงของกลุ่มความว่ามีความเหมาะสมเรื่องค่าใช้จ่ายหรือไม่ ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น มีกระบวนการต่าง ๆ มากมายที่กลุ่มความ จะต้องดำเนินการ และต้องบริหารจัดการให้กระชับที่สุด เพื่อเป็นการควบคุมค่าใช้จ่าย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ศาลจะต้องควบคุมกระบวนการ และควบคุมตรวจสอบค่าใช้จ่ายให้อยู่ภายในกรอบที่กำหนด เพราะหากไม่วางแผนบริหารจัดการให้ดีแล้ว อาจเกิดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น อันจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกกลุ่มในการได้รับสิทธิให้ชดใช้ในภายหลัง ซึ่งอาจไม่คุ้มค่ากับการดำเนินการ ฟ้องร้อง และประการสุดท้าย กำหนดแนวทางต่างๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าคดีจะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ กรณีดังกล่าว เพื่อเป็นการเปิดช่องให้ผู้พิพากษาสามารถกำหนดแนวทางได้ตามความเหมาะสมกับคดี โดยคำนึงถึงความรวดเร็ว และประสิทธิภาพ ในการคุ้มครอง ประโยชน์ของประชาชนผู้ได้รับความเสียหายเป็นหลัก

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความซับซ้อนแห่งคดีในคดีแบบกลุ่ม หากไม่ได้มีการกำหนดกระบวนการในการประชุมก่อนการพิจารณา ให้มีความเหมาะสมชัดเจนแล้ว หรือ

กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจในวันประชุมไว้อย่างกว้างๆ ไม่เป็นระบบขั้นตอนแล้ว ก็จะทำให้ผู้พิพากษาแต่ละคนต่างใช้ดุลพินิจในการบริหารจัดการคดีของตน ตามที่ได้ปฏิบัติมาอย่างเคยชิน ดังนั้น อาจทำให้เกิดความผิดพลาดได้รับข้อเท็จจริงในคดีที่ไม่ครบถ้วน และเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากแนวปฏิบัติในการกำหนดแนวทางการดำเนินคดีแพ่งที่ผู้พิพากษาได้ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ก็ไม่ได้เป็นไปในแนวทางที่คล้ายคลึงกัน กรณีดังกล่าว ทำให้เกิดเหตุขัดข้องและเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นสมควร ให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญบางประเด็นที่ศาลควรสอบถามในวันประชุมก่อนการพิจารณาคดี หรือในวันชี้สองสถาน เพื่อให้การประชุมก่อนการพิจารณาคดีในคดีแบบกลุ่มมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยให้บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในหมวดการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยเรื่องการพิจารณาคดีแบบกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การดำเนินกระบวนการพิจารณาในวันประชุมก่อนการพิจารณาคดี จึงจะเป็นไปตามกรอบที่วางไว้ คู่ความทั้งสองฝ่ายก็สามารถทราบข้อมูล เกี่ยวกับพยานหลักฐานทั้งหมดในการดำเนินคดี และรู้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินคดีที่แน่นอน อีกทั้งยังเป็นการควบคุมค่าใช้จ่ายให้อยู่ภายในกรอบที่ได้มีการกำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้นคดี

4.3 อุปสรรคในการลดประเด็นข้อพิพาทในการดำเนินคดี

การยอมรับข้อเท็จจริงของกลุ่มความ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเด็นข้อพิพาทลดจำนวนลง หรือไม่ให้เกิดประเด็นข้อพิพาท จนทำให้คดีเสร็จสิ้นไปจากศาลอย่างรวดเร็ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย มาตรา 100 ได้บัญญัติในเรื่องการยอมรับข้อเท็จจริงโดยมีสาระสำคัญว่า “เมื่อคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสงค์จะอ้างข้อเท็จจริงใด และต้องการให้คู่ความฝ่ายอื่นรับรองข้อเท็จจริงนั้นว่าถูกต้องหรือไม่ ก็ให้ส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งรายการข้อเท็จจริงนั้นไปให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน คำบอกกล่าวนั้นต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงซึ่งตนประสงค์จะอ้างอิง ว่าข้อเท็จจริงนั้นๆ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะยอมรับว่าเป็นความจริงหรือไม่ ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายนั้นแล้วจดคำตอบไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา และถ้าคู่ความ

ฝ่ายนั้นไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด หรือปฏิเสธข้อเท็จจริงใดโดยไม่มีเหตุแห่งการปฏิเสธโดยชัดแจ้ง กฎหมายให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นยอมรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว”

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ทำให้คู่ความยอมรับข้อเท็จจริง ในพยานเอกสารทั้งหมด หรือฉบับใดฉบับหนึ่งที่คู่ความประสงค์จะใช้อ้างอิงในศาล ซึ่งทำให้ลดระยะเวลาในการนำสืบ เป็นการแบ่งเบาภาระศาล แต่กรณีดังกล่าว ก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ให้แก่คู่ความฝ่ายที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นว่า ต้องตอบรับหรือปฏิเสธมาภายในระยะเวลาเท่าใด อันจะทำให้ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับพยานเอกสารไม่ได้ยุติไป ไม่ช่วยลดปริมาณพยานเอกสารในคดี และลดภาระของศาลได้อย่างแท้จริง ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้มักเกิดขึ้นจากการที่คู่ความรับเอกสาร แล้วไม่ตอบรับหรือปฏิเสธใดๆ ให้คู่ความที่ร้องขอทราบ ทำให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้มีการยอมรับ ต้องแถลงต่อศาลในวันสืบพยานว่า ฝ่ายตรงข้ามจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อเท็จจริงอย่างไร หากได้มีการกำหนดระยะเวลาให้คู่ความตอบรับที่ชัดเจนแล้วโดยให้เวลาพอสมควร เช่น คู่ความอาจส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งก่อนวันชี้สองสถานไม่น้อยกว่า 30 วัน และให้คู่ความฝ่ายอื่นที่ได้รับคำบอกกล่าวตอบกลับมา ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับความบอกกล่าวโดยชอบ โดยการกำหนดระยะเวลาดังกล่าวก็เพื่อให้สอดคล้องกันกับ ระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยานตามข้อเสนอ ข้อที่ 1. ที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ ดังกล่าวข้างต้น และเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้กำหนดระยะเวลาในการส่งคำบอกกล่าวไว้ ซึ่งระยะเวลาที่ผู้เขียนได้เสนอไปนี้ก็เพื่อให้โอกาสคู่ความได้ตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าวโดยเฉพาะในคดีแบบกลุ่ม ซึ่งเป็นคดีที่มีพยานเอกสาร และผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก ประเด็นข้อเท็จจริงแห่งคดีจึงมีมากเช่นกัน และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดียุติไปโดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อให้คู่ความสามารถนำคำตอบรับหรือปฏิเสธนั้นมาในวันชี้สองสถาน เพื่อที่ศาลจะได้นำมาใช้ประกอบในการกำหนดประเด็นข้อพิพาท ซึ่งหากว่าประเด็นดังกล่าวนั้นคู่ความรับกันแล้ว ศาลจึงได้ถือว่าประเด็นข้อเท็จจริงนั้นได้ยุติแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องนำสืบในประเด็นดังกล่าวอีก และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ บทบัญญัติดังกล่าวนี้ที่เห็นได้ชัดในทางปฏิบัติ คือ ไม่ค่อยมีการนำไปใช้เท่าไรนัก ทำให้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะช่วยลดภาระศาล ที่บัญญัติให้การยอมรับข้อเท็จจริงเป็นการลดปัญหาภาระการปฏิบัติที่ซ้ำซ้อนได้ในทางหนึ่ง เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่คู่ความสามารถทำกันเอง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพิจารณาคดีเป็นอย่างมาก จึงควรที่จะ

นำมาใช้อย่างจริงจังและมีบทบังคับที่ชัดเจน หนึ่ง เนื่องจากในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่...) พ.ศ.... เรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ก็ไม่ได้มีการบัญญัติกำหนดไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใด จึงต้องนำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าว มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม เมื่อปรากฏว่ากฎหมายดังกล่าวไม่มีการใช้อย่างจริงจัง หรือไม่มีข้อกำหนดให้คู่ความต้องปฏิบัติ ก็จะทำให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มไม่สามารถนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีได้ ทั้งที่แท้จริงแล้วการยอมรับข้อเท็จจริงเป็นกระบวนการเปิดเผยพยานวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพเห็นผลได้อย่างชัดเจน ช่วยให้กระบวนการพิจารณาในการดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ในศาลฎีกามีอาการการยอมรับข้อเท็จจริงของคู่ความจะใช้วิธีการให้ศาลเป็นผู้บันทึกประเด็นข้อเท็จจริงที่รับกัน โดยเทียบจากคำฟ้องและคำให้การไว้ล่วงหน้า โดยไม่ต้องรอให้ถึงวันนัดชี้สองสถาน ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ก็ช่วยให้ลดข้อเท็จจริงในประเด็นที่ไม่ได้เป็นประเด็นได้เถียงแท้จริงออกไปจากสำนวน ทำให้คู่ความไม่ต้องเสียเวลาในการนำสืบ และจากการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ หัวข้อ “โครงการพัฒนาระบบการเปิดเผยพยานหลักฐานในคดีแพ่งมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่อง และครบองค์คณะ” เมื่อพฤหัสบดีที่ 11 มีนาคม 2553 ณ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง มีผู้เข้าร่วมสัมมนาซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายโดยตรง คือ นายทนต กิตติภมรา ผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เห็นว่า “การเปิดเผยพยานหลักฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นขั้นตอนที่คู่ความทำกันเอง ไม่ใช่ทำกันในชั้นศาล เพื่อลดขั้นตอนการสืบพยานในชั้นศาล แต่ว่าปัจจุบันในประเทศไทยยังเป็นขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ซึ่งไม่มีประโยชน์เพราะถึงอย่างไรก็สามารถที่จะสืบพยานในชั้นศาลได้อยู่แล้ว เพราะเท่าที่จริงแล้วการแสวงหาข้อเท็จจริงทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาก็ต้องการที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงอยู่แล้ว ถ้าได้ข้อเท็จจริงจากการที่คู่ความไปสืบพยานกันเอง ข้อเท็จจริงที่เป็นอันยุติ ก็น่าจะเป็นการประหยัดเวลา ทำให้คดีในชั้นศาลเร็วขึ้น” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปิดโอกาสให้คู่ความแสวงหาข้อเท็จจริงกันเองในชั้นก่อนการพิจารณา จะทำให้คดีสามารถยุติลงได้รวดเร็ว และทำให้คู่ความไม่ต้องเสียเวลาในการนำสืบในชั้นพิจารณาอีก

ในประเทศอังกฤษ ให้ความสำคัญกับการยอมรับข้อเท็จจริง โดยเห็นว่า การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริง เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี (Motion for

Summary Judgment) ได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการพิจารณาคดีกันต่อไป ซึ่งปรากฏอยู่ในข้อ 36 ของ Federal Rules of Civil Procedure ที่กำหนดให้คู่ความอาจยื่นหนังสือบอกกล่าวให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับข้อเท็จจริงได้ภายใน 21 วันนับแต่วันที่คดี หรือประเด็นที่คู่ความยื่นคำขอนั้นได้ถูกบันทึกลงในสารบบความ เพื่อให้เกิดการยอมรับกันในคดีหรือเนื้อหาสาระในคดี โดยคู่ความฝ่ายที่ได้รับหนังสือบอกกล่าวอาจปฏิเสธการยอมรับข้อเท็จจริงนั้นได้ภายใน 14 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นต้องออกค่าใช้จ่ายในการที่จะต้องพิสูจน์ประเด็นข้อนั้นด้วย ทั้งนี้ หากคู่ความนั้นไม่ปฏิเสธมาภายในระยะเวลาที่กำหนดย่อมถือได้ว่าคู่ความนั้นยอมรับข้อเท็จจริงนั้นๆ แล้ว

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริงเป็นหลักที่มาจากประเทศอังกฤษในกฎหมาย Federal Equity Rules of 1912 และเมื่อสหรัฐอเมริกานำมาใช้ก็นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมาย Field Code ของรัฐ New York ในปี 1848 ต่อมาเมื่อสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในปี 1938 หลักดังกล่าวก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 36 ตาม Rule 36 มีสาระสำคัญว่า การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริงเป็นวิธีการที่บังคับให้มีการยอมรับเพื่อที่จะได้จำกัดประเด็นข้อพิพาทให้น้อยลง และเหลือเฉพาะประเด็นที่เป็นข้อโต้เถียงอันจะนำมาพิสูจน์กันในวันพิจารณาคดี โดยวิธีนี้อำนวยความสะดวกให้คู่ความมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือไปยังคู่ความฝ่ายหนึ่งถามถึงข้อเท็จจริงใด หรือความสมบูรณ์ของเอกสารฉบับใดฉบับหนึ่ง เพื่อให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามนั้นยอมรับ และเมื่อคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้รับหนังสือก็ต้องตอบมาภายในเวลา 30 วันว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธหากไม่ปฏิเสธและไม่ตอบภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ก็ถือว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นอันยุติตามที่คู่ความฝ่ายแรกแจ้งไป กระบวนการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันกระบวนการที่ยากลำบากในการชี้ให้เห็นถึงความถูกต้องของเอกสาร หรือความแท้จริงของวัตถุพยาน ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันถึงความถูกต้องและแท้จริง บางครั้งกระบวนการขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริงก็จะใช้เพื่อประโยชน์ในการจำกัดประเด็นแห่งคดีให้แคบลง แทนที่จะใช้กระบวนการอื่นตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คู่ความอาจจะถูกขอให้ยอมรับถ้อยคำหรือความเห็นในข้อเท็จจริง หรือการปรับข้อกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริง ทั้งในขณะที่อยู่ในกระบวนการทางศาลแล้ว หรือเวลาใด หลังจากที่ได้เริ่มการดำเนินคดี การยอมรับข้อเท็จจริงที่อีกฝ่ายร้องขอ จะถือว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงนั้นภายใน 30 วัน เว้นแต่คู่ความฝ่ายที่ถูกร้องขอจะกระทำการดังนี้ 1. ให้การปฏิเสธเรื่องนั้น 2. ให้การ

โดยบรรยายเหตุผลว่า ทำไมคู่ความฝ่ายที่ถูกร้องขอให้ยอมรับไม่สามารถยอมรับความถูกต้องนั้นได้ หรือจำเป็นอย่างไรรถึงปฏิเสธเรื่องนั้น 3. เขียนว่า “คัดค้าน” (objections) ลงในคำร้องขอ

แต่อย่างไรก็ตามคู่ความฝ่ายที่ถูกร้องขอให้ยืนยันข้อเท็จจริง จะไม่ได้รับอนุญาตให้ปฏิเสธคำร้องขอ โดยมีสาเหตุมาจากการที่คู่ความฝ่ายนั้น ไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น เว้นแต่จะแสดงให้เห็นว่ามีการตรวจสอบข้อมูลอย่างสมเหตุสมผลแล้ว แต่ก็ยังคงไม่สามารถยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องนั้นได้อยู่ดี ทั้งคู่ความฝ่ายที่ถูกร้องขอให้ยืนยันข้อเท็จจริงจะไม่ได้รับอนุญาตให้หลีกเลี่ยงที่จะตอบคำถามเพียงเพราะว่าประเด็นนั้นเป็นหัวใจของเรื่องที่พิพาท หรือเป็นประเด็นสุดท้ายของการดำเนินคดี

เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ แล้ว เห็นได้ว่า ประเทศไทยไม่ได้กำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนในการตอบกลับ ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน โดยในประเทศอังกฤษ กำหนดระยะเวลายื่นหนังสือบอกกล่าวไว้ 21 วัน นับแต่วันที่คดีหรือประเด็นที่คู่ความยื่นคำขอนั้น ได้ถูกบันทึกลงในสารบบความ และให้ตอบกลับภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดระยะเวลาไว้ภายใน 30 วัน ในการตอบกลับ อีกทั้งยังได้กำหนดวิธีการปฏิเสธไว้อย่างชัดเจนด้วย นอกจากนี้การขอให้คู่ความอีกฝ่ายยอมรับข้อเท็จจริงมีประโยชน์ในการหลีกเลี่ยงการต่อสู้ในประเด็นซึ่งไม่มีข้อโต้แย้ง และเมื่อข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องถูกเปิดเผยออกมาแล้ว กระบวนวิธีพิจารณาจะสามารถใช้ต่อสู้ เพื่อควบคุมคู่ความอีกฝ่ายได้โดยง่าย ซึ่งหากประเทศไทยนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในคดีแบบกลุ่มอย่างจริงจังก็จะทำให้เกิดประโยชน์แก่การพิจารณาคดีเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงควรกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับให้มีความเหมาะสมกับประเภทคดี และเนื่องจากคดีดังกล่าวเป็นคดีที่มีผู้เสียหายจำนวนมาก ผู้เขียนเห็นว่าระยะเวลา 15 วันในการตอบกลับเป็นระยะเวลาที่เพียงพอในการตรวจสอบข้อเท็จจริง อีกทั้งไม่นานจนเกินไป อันเป็นเหตุให้คู่ความประวิงคดี โดยในการยอมรับข้อเท็จจริงในคดี หากคู่ความดำเนินการแล้วเสร็จก่อนวันชี้สองสถาน คู่ความทุกฝ่ายจะสามารถแลกเปลี่ยนพยานหลักฐานและมีโอกาสในการตรวจสอบ เพื่อเตรียมคัดค้านในวันชี้สองสถาน และเพื่อที่ศาลจะได้ตรวจสอบถึงพยานหลักฐานของแต่ละฝ่ายในวันชี้สองสถาน คู่ความจะได้สามารถ

รับหรือปฏิเสธได้อย่างถูกต้อง คงเหลือแต่ประเด็นที่เป็นข้อสำคัญในคดีเท่านั้น จึงควรแก้ไขข้อความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยให้เพิ่มหมวดการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยเรื่องการพิจารณาคดีแบบกลุ่มโดยให้กำหนดระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นไว้ให้ชัดเจน และเพื่อให้สอดคล้องกันกับระยะเวลาส่งคำบอกกล่าวและระยะเวลายื่นบัญชีระบุพยานที่ผู้เขียนได้เสนอไปตามข้อ 1. นั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรให้กำหนดระยะเวลาส่งคำบอกกล่าว ก่อนชี้สองสถานไม่น้อยกว่า 30 วัน และระยะเวลาดอกกลับภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำบอกกล่าวโดยชอบ

4.4 ข้อจำกัดในการค้นหาข้อเท็จจริงโดยผู้พิพากษา

ในประเทศไทยบทบาทของศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงที่ใช้อยู่ปัจจุบันมีไม่มากนัก โดยการค้นหาข้อเท็จจริงนั้น ให้เป็นหน้าที่ของกลุ่มความแต่ละฝ่ายในการนำเสนอข้อเท็จจริงเพื่อให้ศาลพิจารณา จะมีเพียงในศาลปกครองเท่านั้นที่ใช้การพิจารณาในระบบไต่สวน โดยศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่จำกัด ในการพิจารณาคดีแพ่งนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่ได้จำกัดอำนาจผู้พิพากษาในการแสวงหาข้อเท็จจริง แต่ในประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการข้อ 3 ได้มีการบัญญัติให้ “ผู้พิพากษาจะต้องแสดงออกซึ่งความเป็นกลางในการพิจารณาคดี ไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ปฏิบัติต่อคู่ความ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเสมอเหมือนกันทุกประการ จักต้องมีให้คู่ความหรือผู้เกี่ยวข้องรู้สึกว่าคุณได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าผู้อื่น” จากข้อกำหนดดังกล่าวทำให้ผู้พิพากษาไม่ค่อยมีบทบาทในการค้นหาข้อเท็จจริง ศาลจะวางตัวเป็นกลางทำหน้าที่เป็นกรรมการตัดสินคดี ตามที่คู่ความได้มีการเสนอข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานต่างๆ โดยเห็นได้จากในวันนัดพร้อมนั้น ศาลจะกำหนดประเด็นข้อพิพาท และหน้าที่นำสืบ โดยให้เป็นภาระของกลุ่มความในการกำหนดทิศทางในการนำสืบ เว้นแต่บางกรณีที่คู่ความร้องขอให้ศาลแสวงหาข้อเท็จจริงให้ กรณีดังกล่าวทำให้ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีส่วนใหญ่ดำเนินไปตามแนวทางของกลุ่มความ ดังนั้น หากศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการตรวจสอบคัดเลือกและเรียกเอกสารที่จำเป็นและสำคัญเข้าสู่สำนวน ก็จะช่วยให้คดีแบบกลุ่มได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ในคดีคุ้มครองผู้บริโภค การค้นหาความจริงของผู้พิพากษาได้บัญญัติไว้แตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป ในบางคดีที่ต้องอาศัยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบการวินิจฉัย ซึ่งมักเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีที่มีผู้เสียหายจำนวนมาก เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับส่วนผสมของสินค้า

หรืออันตรายของส่วนผสมอย่างใดในสินค้า หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดแก่ผู้บริโภค หรือระยะเวลาในการรักษา พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดบทบาทของศาลไว้เป็นการเฉพาะ ในการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควร ในอันที่จะเรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้ง หรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ และในคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศก็เช่นกัน ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญจะทำหน้าที่ในลักษณะ “เพื่อนศาล” คือ ศาลจะเป็นผู้ขอให้มาให้อัยการซึ่งจะไม่มี การซักถามเหมือนกับการสืบผู้เชี่ยวชาญในคดีสามัญ บทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้มีการนำมาบัญญัติไว้ในร่างการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของฝรั่งเศส มาตรา 232 ถึงมาตรา 284-1 ที่ให้อำนาจผู้พิพากษาไว้เช่นกัน โดยมีการกำหนดบทบาทของผู้พิพากษาคณะเดียว ให้สามารถทำหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงในชั้นก่อนสืบพยาน ในการรวบรวมกลั่นกรองข้อเท็จจริงต่างๆ รวมถึงกำหนดแนวทางในการพิจารณาคดีมากกว่าคดีแพ่งทั่วไป

ในประเทศฝรั่งเศส ไม่มีขั้นตอนที่เรียกว่า “Trial” เหมือนกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้พิพากษาในการควบคุมติดตามการดำเนินกระบวนการพิจารณาเอาไว้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของฝรั่งเศสอย่างชัดเจน และในการดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศฝรั่งเศสนั้น ก็ให้อำนาจอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีแทน ซึ่งเป็นการดำเนินคดีโดยหน่วยงานของรัฐ จึงไม่ได้มีการนำกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานไปใช้กับคดีแบบกลุ่ม แต่กระบวนการเปิดเผยพยานในประเทศฝรั่งเศสที่กระทำโดยผู้พิพากษาคณะเดียว ซึ่งเรียกว่า ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน หรือที่เรียกว่า le juge de la mise en état (JME) พบว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการในชั้นรวบรวมข้อมูลและเอกสารของคดี ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของฝรั่งเศส มาตรา 758 และ 759 ซึ่งประเทศฝรั่งเศสจะเน้นการให้อำนาจและบทบาทของผู้พิพากษาในการเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานในคดี โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและควรนำมาปรับใช้กับคดีแบบกลุ่มของประเทศไทยดังนี้

1. อำนาจในการรวบรวมข้อมูล และเอกสารของคดี หรืออำนาจในการสืบสวน

โดยให้ผู้พิพากษามีอำนาจในการค้นหาความจริงได้ด้วยตัวเอง ในการรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ไม่เฉพาะแต่พยานหลักฐานที่คู่ความได้นำเสนอเข้ามาในคดี อีกทั้งให้อำนาจในการสืบสวน เช่น ไปเดินเผชิญสืบ ตรวจสอบวัตถุพยาน หรือสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็น เพื่อจะได้รู้ถึงข้อเท็จจริงในคดี

2. อำนาจในการสืบสวนส่วนบุคคล

ให้ผู้พิพากษาค้นหาข้อเท็จจริงโดยได้รับความรู้ด้วยตนเองในแง่มุมของคดี โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในคดีที่ต้องมีการตรวจสอบวัตถุสิ่งของ และเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการสืบสวนผู้พิพากษาก็มีสิทธิที่จะพูดคุยกับบุคคลอื่นๆ

3. อำนาจเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญ

ในคดีที่ต้องอาศัยความรู้พิเศษของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้พิพากษาไม่มีความรู้ด้านนี้โดยตรง ให้ผู้พิพากษาออกคำสั่งเรียกผู้เชี่ยวชาญได้ โดยอยู่ภายใต้กำหนดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ข้อเท็จจริงและหลักฐานต่างๆ ที่ผู้พิพากษาต้องการนั้นมีความสมบูรณ์ขึ้น โดยผู้พิพากษามีอิสระที่จะยอมรับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดหรือบางส่วน อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาควรจะมีวิสัยทัศน์ในการคาดการณ์ล่วงหน้าก่อนที่จะสั่งดำเนินการ เพราะการเรียกผู้เชี่ยวชาญทำให้เกิดค่าใช้จ่าย จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมแก่คดี

4. อำนาจในการสั่งให้คู่ความมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล

ผู้พิพากษามีอำนาจเรียกทนายความมาสอบถามเพิ่มเติมข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่สนับสนุนข้อต่อสู้หรือข้อกล่าวหาที่คู่ความไม่ได้ยกขึ้นอ้าง เพื่ออธิบายเพิ่มเติมในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จำเป็นต่อการพิจารณาคดีหรือมีอำนาจเรียกคู่ความให้นำต้นฉบับ หรือส่งสำเนาเอกสารมาแสดง หรือมีอำนาจเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นคู่ความ ถ้าเห็นว่าจำเป็นต่อการพิจารณาคดี โดยคำสั่งดังกล่าวจะกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ซึ่งอาจมีผลให้คู่ความไม่สามารถยื่นพยานเอกสาร หรือข้อกล่าวหาหรือข้อต่อสู้ได้อีก

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้พิพากษาดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า การทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการแสวงหาข้อเท็จจริงในประเทศฝรั่งเศสมีมากกว่าประเทศไทยและมีบทบาทในเชิงรุกอย่างชัดเจน โดยผู้พิพากษา JME ซึ่งเป็นเจ้าของสำนวนจะเป็นตัวแทนของผู้พิพากษาอื่นในองค์

คณะ จะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงตั้งแต่ขั้นก่อนสืบพยาน ไปจนถึงขั้นพิจารณาและทำความเข้าใจ เสนอผู้พิพากษาอื่นในองค์คณะเพื่อประกอบการชี้ขาดคดี การรวบรวมพยานหลักฐานนี้มีรูปแบบใกล้เคียงกับกระบวนการเปิดเผยพยานในประเทศไทย แต่บทบาทแตกต่างกันกับผู้พิพากษาในประเทศไทย ที่เพียงแค่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่คู่ความนำเสนอเข้าสำนวนเท่านั้น กรณีดังกล่าว แม้ในร่างการดำเนินคดีแบบกลุ่มจะได้มีการบัญญัติเพิ่มข้อความให้ศาลมีอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ แต่ทั้งนี้ก็เป็นการบัญญัติกรอบการใช้ดุลพินิจไว้กว้างๆ ในกฎหมาย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปปรับใช้ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ และมีลักษณะบังคับให้ศาลที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาต้องปฏิบัติตาม จึงเห็นสมควรว่า ถ้าได้กำหนดบทบาทของ ผู้พิพากษาให้ทำหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้เช่นเดียวกับผู้พิพากษา JME เช่น การรวบรวมข้อมูล และเอกสารของคดี ค้นหาความจริงได้ด้วยตนเอง และหน้าที่อื่นๆ ที่สำคัญ ซึ่งอาจหมายถึงการเดินเผชิญสืบในชั้นก่อนการพิจารณา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอย่างถ่องแท้ รอบด้าน และอย่างลงลึก เนื่องจากบางคดีข้อมูลจากเอกสารที่นำเสนออาจไม่ตรงกันกับสภาพที่เป็นจริง เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินโดยรัฐอ้างว่าบุกรุกป่า แต่สภาพพื้นที่ตามความเป็นจริงก็ไม่ได้เป็นป่าแล้ว มีถนนตัดผ่านกลาง เป็นต้น การสืบสวนข้อเท็จจริงต่างๆ ไม่เฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความส่งมาในคดี สอบถามหรือตั้งผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ในชั้นเริ่มต้นคดีก่อนที่จะมีการสืบพยาน เช่นเดียวกันกับที่ปฏิบัติกันในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ สั่งคู่ความให้มาปรากฏตัวต่อหน้าศาล เพื่อตอบคำถามหรือสอบสวนพยาน ซึ่งรวมถึงการจำกัดเวลาที่จะแล้วเสร็จ จะทำให้การดำเนินคดีมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในคดีแบบกลุ่ม นอกจากนั้นแล้ว ผู้พิพากษาที่จะมาทำหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแบบกลุ่ม ควรที่จะมีความชำนาญในคดีประเภทนั้นๆ จึงจะทำให้การพิจารณาคดีโดยระบบได้สวนเกิดประสิทธิภาพ เพราะอาจมีส่วนช่วยให้ผู้พิพากษามองเห็นช่องทางในการใช้อำนาจได้อย่างแม่นยำ ละเอียดยกกว่าผู้พิพากษาที่ไม่มีความเชี่ยวชาญ เนื่องจากพยานหลักฐานใดๆ ที่เรียกมาขอมมีความสำคัญ และมีน้ำหนักมาก จนบางทีอาจทำให้สถานการณ์กลับจากแพ้เป็นชนะ หรือจากชนะเป็นแพ้ได้ ซึ่งความชำนาญในที่นี้หมายถึง การมีประสบการณ์ในการค้นหาข้อเท็จจริง โดยไม่ได้หมายถึงผู้พิพากษาที่ทำคดีมาเป็นจำนวนมากหรือทำคดีมานาน แต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น การกำหนดคุณสมบัติของตัวบุคคลก่อนที่จะมาเป็นผู้พิพากษาในคดีแบบกลุ่มจึงมีความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้การพิจารณาคดี หรือการตัดสินคดีเป็นไปอย่างถูกต้อง และชอบ

ธรรมมากที่สุด การที่ศาลทำหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงในเชิงรุก จึงไม่ใช่เป็นเรื่องของการเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอีกต่อไป แต่เป็นการเข้าไปค้นหาข้อเท็จจริงที่มีอยู่เดิมเข้าสู่สำนวน

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดบทบาท และอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาไว้โดยเฉพาะ เนื่องจากคดียุติแบบกลุ่มเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในการทำหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงโดยผู้พิพากษาในชั้นก่อนการพิจารณาในคดีแบบกลุ่มไว้ ในข้อกำหนดประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณา และการรับฟังพยานหลักฐาน ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เพื่อจะได้เป็นบทบังคับให้ผู้พิพากษาต้องปฏิบัติหน้าที่ในการค้นหาพยานหลักฐานต่างๆในเชิงรุก มิใช่เพียงแต่เป็นการกำหนดกรอบกว้างๆในการค้นหาข้อเท็จจริงเท่านั้น ซึ่งข้อพิพาทในคดีแบบกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นการฟ้องคดีในเรื่องความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายจำนวนมาก หากได้มีการกำหนดให้อำนาจผู้พิพากษาสามารถใช้อำนาจเต็มในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยมีบทบัญญัติในเรื่องอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาไว้โดยเฉพาะ ก็จะทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีแบบกลุ่ม มีการบริหารจัดการที่ดี เสริมสร้างประสิทธิภาพการทำหน้าที่ของผู้พิพากษา ให้มีความถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ก็จะช่วยย่นระยะเวลาในการดำเนินคดีได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย